

„Arhitecți români creatori de patrimoniu cultural”

Prezentare expoziție – L O N D R A

Arhitectura este un puternic formator de identitate națională, de raportare la coerența comunitară care ne marchează existența, educația, într-un mod subtil. Evidențierea dimensiunii ei formative și estetice reprezintă un gest necesar de restituție culturală și normalitate.

„Monumentele ca și cartile, sunt timp comentat” – spunea Mircea Eliade. Casele, strazile, pietele, parcurile unui oraș reprezintă un țesut vital, difuz, în care ne naștem, ne jucăm, învățăm, iubim, muncim și, uneori, murim, păstrându-l în substratul fundamental al conștiinței ca pe o permanentă a apartenenței, localizată spațial și temporal. Fiecare loc înglobează o aspirație inițială, transferă o istorie a edificării și viiturii, devenind pentru noi, cei care îl ocupăm, o perpetua marturie și revelație.

Identitatea spațială este legată de trecutul, prezentul și viitorul nostru. Cea mai mare influență asupra identității spațiale a individului o exercită trecutul sau spațial, deci cadrul natural și construit inițial și cunoașterea spațiului din copilărie.

Localizarea în spațiul topo-climatic, orientarea, dominanța materialului, configurarea spațială și conformarea decorativă conferă construcțiilor un anumit caracter. Asimilarea acestuia de către colectivitate îl investeste cu o identitate care, în timp, își codifică reprezentările și semnificațiile în ceea ce putem numi specificitate.

Asocierea specificității unor fenomene de redundanță, de revalorificare, da măsură a ceea ce numim specific. Cele cinci trepte ale procesului de esențializare sunt: particularitate, caracter, identitate, specificitate și specific-generalizat.

În cercetările lui Kevin Lynch despre oameni și percepția mediului construit, publicate în cartea „Imaginea orașului” el afirmă că fiecare poartă cu sine o hartă imagistică, „image map”, o proiecție mentală a realității, marcată de componente fizice, culturale și psiho-sociale care configurează memoria spațiului.

În acest context evidențierea acelor clădiri care au devenit în timp landmark-uri, valori ale patrimoniului construit și implicit ale patrimoniului mental este un demers necesar.

Uniunea Arhitecților din România a celebrat împlinirea a 120 de ani de organizare profesională și de învățământ superior de arhitectură în cadrul Bienalei Naționale de Arhitectură București BNAB 2012, 15 octombrie și 15 noiembrie 2012.

Sfârșitul secolului al XIX-lea, marcat de formarea statului național român modern și de edificarea a instituțiilor sale publice a făcut necesară dezvoltarea unui corp profesional de profil. Primii arhitecți romani au studiat arhitectura mai ales la Paris, la Ecole de Beaux Arts și apoi la Accademia di Roma. Un grup de 24 de arhitecți ai timpului adunați după un concurs internațional de arhitectură pentru Palatul Sinodal (castigat de Dimitrie Maimarolu) au format la 26 februarie 1891 Societatea Arhitecților Români (SAR). Printre ei se aflau Alexandru Orascu, Alexandru Savulescu, Ion Mincu, Grigore Cerchez, George Sterian și Dimitrie Maimarolu. Pe 15 octombrie 1892 înființează, sub tutela proprie, o școală particulară de arhitectură care 5 ani mai târziu devine Școala Națională de Arhitectură, finanțată de stat, astăzi Universitatea de Arhitectura și Urbanism Ion Mincu, București aflată la peste 120 de existență.

Primul președinte al SAR a fost Alexandru Orascu, iar primul rector al Școlii de Arhitectura a fost Ion N. Socolescu.

Expoziția „Arhitecți români creatori de patrimoniu cultural” prezintă cele mai importante opere de arhitectură edificate în cei peste 120 de ani de activitate recunoscută. Creațiile prezentate formează patrimoniul cultural construit național, component al patrimoniului cultural european. Expoziția conține peste 100 de panouri cu operele arhitecților români construite între anii 1869 și 1989. Conceptul acestei expoziții este evidențierea evoluției temporale constante și de calitate a spațiului construit românesc indiferent de vicisitudinile istoriei, războaiele mondiale, schimbări de regimuri politice, crize financiare sau economice

Succesul pe care l-a avut în ultima vreme prezenta României la Bienala de Arhitectura de la Venetia motivează suplimentar acest demers.

Schimbările internaționale de studenți din cadrul programelor „Erasmus” și „Leonardo”, cât și programele internaționale de practică profesională tip „I.A.E.S.T.E.”, au scos în evidență atât calitatea Școlii Românești de Arhitectura cât și faptul că ea nu este suficient promovată pe plan extern.

Recunoașterea diplomei emise de Universitatea de Arhitectura și Urbanism Ion Mincu, București de către Royal Institute of British Architects (RIBA) în 2005, reprezintă o performanță de excepție a învățământului românesc de arhitectură. În acest context vernisarea acestei expoziții la Londra reprezintă o apreciere necesară.

Această expoziție își propune punerea în valoare a patrimoniului arhitectural ca axă majoră de dezvoltare culturală și totodată sublinierea contribuției arhitecturii la coagularea spiritului comunitar și la dezvoltarea identității naționale.

Zbuciumul sec. al XIX-lea marcat de miscari revolutionare si formare de state nationale si-a pus amprenta si asupra spatiului romanesc.

Palatele boieresti, primele institutii, sunt proiectate de arhitecti germani, austrieci, italieni sau francezi, ca spre a doua jumătate a secolului XIX ca urmare a aparitiei miscarilor de renastere nationala sa apara arhitecti romani absolventi de marca ai scolilor europene. Arhitectii romani castiga concursuri, preiau comenzile unor proiecte mari. Primul arhitect roman recunoscut este Alexandru Orascu care construiește in 1857-1869 Palatul Universitatii din Bucuresti in stil clasic, extins ulterior de N. Ghika Budesti in 1927.

Simultan mari arhitecti francezi contribuie la edificarea unor importante institutii: Albert Galleron si Cassier Bernard – Palatul Bancii Nationale a Romaniei 1883-1885,; Albert Galleron – Atheneul Roman 1888 si Louis Gotterau - Palatul CEC 1896-1900; Paul Gotterau - Palatul Bibliotecii Centrale.

Forta unui tanar arhitect roman Ion Mincu (1852-1912) absolvent emerit a L'ecole de Beaux Arts Paris in 1883, aduce in dezbaterea publica ideea arhitecturii nationale, de inspiratie traditionala. Foisorul casei taranesti, cu stalpi sculptati de lemn, relatia plingol specifica caselor de deal subcarpatice sau elementele decorative de ceramica colorata smaltuita, arcele brancovenesti, braul, franghia rasucita de piatra, streasinile ajurate amintesc de trecut. Casa generalului Al. Lahovary (1886) si apoi Scola Centrala de fete (1890), Palatul administrativ Galati (1904), Banca Comerciala Craiova (1906) sunt tot atatea valori ale curentului ce se va numi neoromanesc si care a marcat o perioada de peste 50 de ani.

Curentul neoromanesc capata numerosi adepti: Petre Antonescu – Primaria Capitalei (1906-1912), Grigore Cerchez – Palatul Scolii de Arhitectura (1912-1927), Ghika Budesti – Muzeul Taranului Roman (1912) sunt tot atatea exemple relevante.

Sincronismul european, asimilarea unor framantari culturale, arta 1900, art-nouveau isi au realizari de marca, Cazinoul din Constanta – Daniel Renard (1910), Palatul Culturii Iasi – I.D.Berindei (1890-1926).

Revolutia industrială, folosirea metalului si a betonului armat in constructii isi gasesc in Anghel Saigny – un promotor european – Peronul Garii de N – 1878, Podul Cernavoda 1890-1895, Hala de carne si peste – Piata Unirii (demolata) 1919 certifica felul in care structura se dezvolta armonios, devenind arhitectura. Folosirea betonului armat la silozurile din Constanta – 1889 tot de Anghel Saligny ne situeaza printre primele tari europene care au folosit betonul armat.

Arhitectura moderna – simpla, functionala a lui Horia Creanga (Blocul ARO 1931, Halele Obor 1959, Uzinele Malaxa 1940), Dului Marcu (Palatul Guvernului, Academia Militara 1941). Octav Doicescu (Bloc Banloc 1934), Grigore Ionescu (Santoriul Toria 1935), G.M Cantacuzino (Hotel Belona 1934) ne situeaza in avangarda miscarii europene.

Caracterul rational al solutiilor functionale si constructive, articularea echilibrata a volumelor, acuratetea detaliilor situeaza modernismul romanesc in elita modernismului

european. Prezenta unor personalitati multiculturale ca Marcel Iancu (Vila Juster 1931) arhitect si artist plastic dovedesc simbioza benefica intre arte.

Literatura de specialitate consacra mari carturari ca G.M. Cantacuzino, profesor de istorie si teoria arhitecturii care alaturi de Octav Doicescu si D.E. Miculescu au fondat revista Simetria (1939-1947). G.M. Cantacuzino, profesor in teoria si istoria arhitecturii a scris numeroase carti: Eseu despre Paladio; Impresii de calatorie; Arcade, firide si lespezi; Patrar de veghe; Izvoare si popasuri. Grigore Ionescu, unul dintre cei mai importanti rectori ai Scolii de Arhitectura a publicat prima istorie a arhitecturii romanesti in 1937 si primul ghid ilustrat al orasului Bucuresti.

Arhitectura de cult isi are reprezentantii ei marcanti Mihaescu Nae – Catedrala din Sulina 1911, Dimitrie Maimarolu - Biserica Armeneasca 1915, I. D. Trainasescu – Biserica Madona Dudu 1928, Ionescu Berechet – Biserica Casin 1937, I.D. Trainasescu – Catedrala din Timisoara 1946, cautatori, formatori ai unor spatii ample de rugaciune ortodoxe.

„Arhitecti romani creatori de patrimoniu cultural” este un proiect in derulare, care urmareste sa evidentieze si contributia arhitectiilor din perioada comunista (1948-1989) care indiferent de presiunile ideologice au construit performant fiind continuatorii celor doua orientari anterioare, rationalismul si nationalismul.

Acest fond metodologic in continua prelucrare se va constitui in nucleul viitorului Muzeu al Arhitecturii Romanesti Moderne si Contemporane.

Aducandu-ne aminte de zicerea lui G.M. Cantacuzino ca „Traditia inseamna echilibru critic” – apreciem parcursul acestui traseu arhitectural ca o acumulare valorica a fortei creatoare a arhitectilor romani, generatoare de traditie si cultura.